

ՄՇԽԿ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կես տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տ է Լ է Ֆ օ Ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպեկ.
Տ է Լ է Ֆ օ Ն № 253.

Երբեքստիմա Յովհաննիսեան, Կատարինէ Կասարականեան Տէր-Մատթէոսեանց-
ները իրանց որդկերանցով ցաւօք սրտի յայտնում են, առաջինը իր ամուսնու, երկ-
րորդ իր որդու և երրորդները իրանց եղբոր.

ԳՐԻԳՈՐ ՏԵՐ-ՄԱՏԹԵՈՍԵԱՆՑԻ

ժանը և խնդրում են ազգականներին ու ծանօթներին շնորհ բերել յուրաքանչիւրութեանը
կիրակի, յուլիսի 4-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, եղբայրը Սիմօնեանցների տանից,
Բէրուտովկայա պէրէուլօկ, դէպի Մոզնուս. Գեորգ եկեղեցին: Թաղումը կը լինի 10-
շիվանքի գերեզմանատանը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անգլո-գերմանական համաձայնութիւն. Ներ-
քին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Անտօն Չեխով. Նամակ
Ղազարի գաւառից. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱ-
ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Ար-
տաքին լուրեր. Հեռ-Ա.Գ.Ի.ՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱ-
ՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. — Լեզուա-
բանական պահանջներ:

ԱՆԳԼՈ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Մի քանի ժամանակից ի վեր լուրեր էին
պտտում, որ Անգլիայի և Գերմանիայի մէջ
որոշ համաձայնութիւններ են կայացել,
որոնք նորեքս տեղի ունեցան Անգլիայի
և Ֆրանսիայի միջև: Այդ լուրերը մասնա-
ւանդ ոյժ ստացան այն օրից, երբ ան-
գլիական Էդուարդ VIII թագաւորը տե-
սակցութիւն ունեցաւ գերմանական Վիլ-
հելմ II կայսրի հետ Կիլ քաղաքում:
Վերջապէս մենք տեսնում ենք պաշտօ-
նական հաղորդագրութիւն այդ համաձայ-
նութեան մասին և այսօրվայ հեռագիր-
ներէր մեր ընթերցողները կը ծանօթա-
նան համաձայնութեան կէտերի հետ:

Համաձայնութիւնը կապված է հինգ
տարով և նպատակ ունի միջնորդ դատա-
րանի միջոցով քննել ու լուծել այն խն-
դիրները, որոնք Անգլիան և Գերմանիան
անկարող կը լինեն իրանք միմեանց մէջ
վճարել փոխադարձ համաձայնութեամբ:
Միջնորդի դերը յանձնվում է Հաագայի
մշտական միջնորդ դատարանին, որի
ձեռնհասութեան ծաւալի համար ամեն
անգամ նախօրօք պէտք է Անգլիայի և
Գերմանիայի կողմից որոշվեն բոլոր պայ-
մանները ճիշդ կերպով:

Ներկայ համաձայնութիւնը դարձեալ մի-
քայլ է դէպի խաղաղասիրական քաղաքա-
կանութիւնը, դարձեալ մի փորձ է խու-
սափելու միջազգային բարդութիւններից

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԼԵՋՈՒՌԱԿԱՆ ՊԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Նապօլի, յուլիսի 7-ին

Նախորդ թղթակցութեամբ ծանօթացուցի
թրովպէթիւն: Անցողաբար յիշեցնեմ, թէ իր
գիրքը եւրօպական քանի մը լեզուներու վե-
րածման առաջարկներ արդէն մատուցուել են,
առատալիք վարձատրութեան պայմանագրու-
թեամբ, բայց հեղինակը իր երկատրութիւնը
օտարաբարձա հրատարակութեամբ հրապա-
րակի վրա տեսնել չուէր, նախ քան իտալա-
կան տպագրութիւն ամբողջակի աւարտուի:

Այս ծանօթացումն առիթ է, իտալացի գի-
տնական կենսաբան մեր դեռադոյս երկուստարեւե-
րուն ինքնուզանկ զարգացման իր ներշնչա-
բան կը մաղթէի: Ո՛ր և է եւրօպացի իր անձը
նախնիով թրովպէթիւնը հրապարակող աշխա-
տութեանց, վատհօբէն փառք, պատիւ, համ-
բաւ, պաշտօն, վարձատրութիւն կը նախատեսէ
ի վախճան տաժանակիր վատասկներուն. իսկ
ինչո՞ք հայը իր բոլոր յոյսը պիտի կենտրո-
նացնէ Իզմիրեանց մրցանակէն պատասխի մը
ըմբռնելու հրապրոյին վրա: Եւ որպիսի
թիւեակի հաւանականութեամբ:

և վճարու ազգերի մէջ ծագող թիրիմա-
ցութիւնները իրաւարարական ճանապարհ-
ով:

Այդ այդպէս է: Սակայն եւրօպական
հասարակութիւնը ամենին այդպիսի հա-
մաձայնութեան մասին չէր խօսում, երբ
առանձին հետաքրքրութեամբ հետևում էր
Անգլիայի և Գերմանիայի միջև կատար-
վող բանակցութիւններին: Ոչ: Գաղաքա-
կան մամուլը աչքի առաջ ունէր ոչ այն-
պիսի ընդհանուր կէտեր, որոնք նշանակ-
ված են ներկայ համաձայնութեան մէջ,
այլ աւելի շօշափելի, աւելի մասնաւոր,
սակարկող կէտեր: Իւրաքանչիւր մարդ
սպասում էր լսել մի այնպիսի համաձայ-
նութեան մասին, որի մէջ ցոյց տրված
կը լինէին Անգլիայի և Գերմանիայի բոլ-
որեւր դիրքերը ժամանակակից միջազգա-
յին գործերում: Մենք նորեքս տեսնեմք,
որ Անգլիան և Ֆրանսիան իրանց համա-
ձայնութեան թղթի մէջ որոշակի կանգ
առած ծագողներ, ծարիրներ, իւր-
ֆառնդներ, Աֆրիկայի և ուրիշ խնդիր-
ների վրա: Ուստի ամենքը սպասում էին
նոյն որոշակի ցուցումները և այն միջազ-
գային խնդիրների վերաբերութեամբ, ո-
րոնք ներկայումս հերթական են դարձել
այդ երկու պետութիւնների համար և
գրված են հրապարակի վրա:

Այդ պատճառով թոյլատրելի է ենթա-
դրել, որ այն համաձայնութիւնը, որի
կէտերը նշանակված են հետադիւրերի
մէջ, չէ սահմանափակվում միայն այդ
ընդհանուր կէտերով, այլ աւելի ընդար-
ձակ է և պարունակում է էական ցու-
ցումներ ժամանակակից իրական հարցերի
մասին: Եւ հէնց այդ ցուցումներն են,
որոնք շատ հետաքրքրական են, բայց առ-
այժմ անյայտ են մնում քաղաքական մա-
մուլի համար:

Սակայն, միթէ հայագիտութեան ու հայրե-
նագիտութեան ուսումնի մեր մէջ ծագկման
ու բարգաւաճմանը կարօտ չէ՞նք, խնամառա-
րութեամբ գիտութեան նոր մէթօքներու:
«Մշակ» վերջերս հանրային ուղարկութեան կը
յանձնարարէ՝ մեր հին կենսաբան պատմու-
թեան վերաբարդարումի ստուգութիւնը, շե-
նորհիւ պեղումներէ վերերեւել յիշատակնե-
րու և յիշատակարաններու: Չը տարակուսինք,
թէ բաղադրական խորին լեզուանմոտեան
երկատրութիւններն ալ պիտի լուսորդեն
խաւարակուտ անցեալ մը. թերեւ՝ առերկայ
միայն խաւարակուտ: Եւ որովհետեւ լեզունիս
կապրի, ընականաբար լեզուապատում ուսում-
նասիրութիւններն ալ ոչ թէ իբր հետաքրքրա-
կան զբօսանք պիտի ընծայուին, հապա և ան-
վերջանալի պիտի հանդիսանան մեր լեզուին
բարեբշխման ու զարգացմանը:

Յիշատակութիւն մը պիտի կրնայ գաղա-
փար տալ, ասիական լեզուներու ուսումնէն
հայաբարբառին անկալած ծառայութեանց
մասին. բարեբնի, որոնց անդէտ կը սպասէ
նաև ցեղային կենսաբան պատմութիւնն ալ:

Մէկ երկու տարի առաջ տեղեկութիւն կը
խնդրուէր, կարծեմ «Մշակին» միջոցաւ, ակրա՞ս
(նախաձեռն) բառին ծագումը կիրառումին
պատմութեանը վերաբերմամբ: Չեմ գիտեր,
թէ հետաքրքրական հարցումը ինչ պատաս-
խանք ստացաւ. բայց անս ծանօթութիւն մը,

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՏՈՆ ՉԵԽՈՎ

(1860—1904 թ.)

Հեռագիրը լուր բերեց, որ Գերմանիայի
Բաղէնվայէր աւանում սրտի կաթուածից մե-
ռաւ նորագոյն ուսւ գրողներից ամենահասա-
կաւորը՝ Անտօն Չեխովը Չեխով:
Անտօն Չեխովը ծնվել է 1860 թ-ի յունվարի
18-ին Տադանով քաղաքում, ուր ստացել է
իր սկզբնական և միջնակարգ կրթութիւնը
և արտերից էլ գնացել է Մոսկվայի համալսա-
րանը, մտել բժշկական ֆակուլտետը և 1883
թ-ին աւարտել է իբր բժիշկ-Բժշկական գոր-
ծով նա համարեան երբէք չէ պարագել: Դեռ
ուսանող ժամանակից (1879-ից) նա Չեխովսե-
կեղծ անունով մասնակցում էր ծաղրական
թերթերին («Стрекоза», «Будильник») և
այլն, իսկ յետոյ անցաւ «Пет. Газета» և «Нов.
Вр.» լրագրիներին մէջ: Այդ ծաղրական և լուրջ
թերթերում նա գրում էր մանր ֆելիետոններ,
ծաղրական փոքրիկ պատմութիւններ, կատակ-
ներ և այլն: 1886 թ-ին դուրս եկաւ նրա ա-
ռաջին ժողովածուն, իսկ 1887-ին—երկրորդը
«Въ Сумерках» խորագրով:

Այդ երկու հատոր ժողովածուները բաւական
մեծ ու տար ընդունելութիւն գտան հասարա-
կութեան կողմից: Գրական քննադատութիւնը
մեծ գովեստով վերաբերվեց նրանց: Անա այդ
խոշոր ընդունելութեան ազդեցութեան տակ
Չեխովը թողեց իր նախկին ֆելիետոնային
ձևը և անցաւ խոշոր ամսագրիներին մէջ, ինչ-
պէս «Совр.»-ը, «Вѣст.»-ը, «Лѣта»-ը և
«Жизнь»: Այդ հատոր ամսագրիներում նա գե-
տեղում էր բաւական մեծ պատմական,
պատկերներ, կոմիկներ, գրականներ և այլն:
Առանձին ուղարկութիւն դարձրին իրանց վրա
նրա «Степь», «Скупная история», «Дуэль»
և այլն պատմականներ և պիւններին «Чайка»
«Дядя Ваня», «Три сестры» և այլն:

Երկուստաբար գրողի գործերն այնպէս արագ
էին տարածվում, որ նրա ժողովածուները
7-ից սկսած մինչև 14 հրատարակութիւններ
ունեցան կարճ ժամանակում: 1903 թ-ին
«Нива» շաբաթականը, բաժանորդների գրա-
ւելու համար, տուեց Չեխովի գործերի հաւա-
քածուն: Նա չը սխալվեց—իր բաժանորդների
թիւը սաստիկ արագ աճեց: Բայց ընթերցող
հասարակութիւնն սկզբի հատորներն ստանա-
լով, բաւական յուսաբաւելից և դժգոհ մնաց
Չեխով—Չեխովսեկի մանր, լրագրական և բա-
ւական անտաղանդ երգիծաբանական արտա-

նր կրնայ հրատարակուել, եթէ ուրիշներ ար-
դէն կանխած չեն:

Մեր հին գրքերը ակրա՞սը դուռուրեք գոր-
ծածներ են. ու այն ալ «սուկեղաբան» կոչում
ժամանակամիջոցէն յետոյ: Նորերն ալ շատ ե-
րես տուած չեն գեղատեսիլ ու բարդանշան
բառին: Տեղ մը միայն հանդիպած եմ անոր,
—ինչքան կը ներէ յիշողութիւնս.—«Հայկին»
ժ-րդ—կարծեմ ժ-րդ գրուազին սկիզբը: «Յեռ
ակրատին գոր ի սրա՝ վայրագութիւն գը-
տին...» կամ այդպիսի դարձուած մը: Իսկ մեր
կողմերու, այսինքն՝ Փոքր-Հաջրի ժողովրդէն
լսած չեմ, գոնէ ես: Ուրեմն հետաքրքրաշարժ
նորութիւն մըն էր իմանալ, թէ Բագրատու-
նիէն կիրառեալ, և՛ ազգաձևըն անձնութիւն
բաւ մը, Արարատեան կենսաբան առօրեայ
պէտքերուն կը յատկանշուի:

Ու հետաքրքրութիւնը խորհրդաւորութեան
գեղեցկութեամբ կը պնդուիայլի, երբ կը գիտ-
նանք, թէ գաղթական մըն է այդ բառը: Հե-
ռաւ աշխարհէ մը, շաբաթներու, ամիսներու
տեղափոխութեամբ անընդհատ մը կտրելով եկեր
դադար առած է Արարատին ստորոտը, ան-
փոփոխ, անայլալի: Ո՛չ դարերու հոլովումը,
նչ միջոցը զօրած են այլասերել անոր կերպա-
րանքը, հնչումը, իմաստը: Իր հայրենիքին
անտխեղծ զաւակն է: Հնդկաց աշխարհէն ե-
կած է մեզի հաւատարիմ մնալով իր նշանա-
կութեանը.—նախաձեռն. Երկու դաշնաւոր բա-

ղրութիւններէ: Իսկ հետեւալ հատորները,
որոնց մէջ գետեղված էին նրա համեմատաբար
աւելի խոշոր գործերը՝ կարողացան նորից
կապել իրանց հետ ընթերցողներին:

Չեխովի տաղանդի ամենաաչքի ընկնող ուժը
նրա դիմադր. ընդունակութիւնն է: Նա զար-
մանալի սրամտութեամբ տեսնում, ընգծում
է այնպիսի երևոյթներ, որոնց օտարը նոյն
իսկ շատ աւելի տաղանդաւոր մարդիկ, առանց
նկատելու, կանցնէին: Անա այդ յատկութիւնն
է, որ կապում է ընթերցողին Չեխովի գրու-
թիւնների հետ: Բացի այդ խոշոր յատկու-
թիւնից, նրա մէջ պարզ նկատվում է վերլու-
ծելու, անալիզի կարողութիւնը:

Այդ առաւելութիւնների հետ միասին պէտք
է նկատել, որ Չեխովը իր գրութիւններին մէջ
երբէք չէ կարողանում արտայայտել մի ամ-
բողջացած աշխարհայեացք, ինչպէս, օրինակ,
Մ. Գօրկին. նա երբէք չէ հասնում երևոյթ-
ների արմատներին: Այդ խոշոր պակասու-
թիւնները նրան չէին թոյլ տալիս գաւառու-
րական առաջնակարգ գրող:

Բայց և այնպէս, ուսու գրականութիւնը մեծ
կորուստ ունեցաւ Անտօն Չեխովի մահով:

Նրա վերջին խոշոր գրութեան էր «Винно-
вый Садъ» պիւնը, որ ներկայացվեց և Թիֆ-
լիսում, ուր բաւական մեծ ընդունելութիւն
գտաւ:

Անտօն Չեխովից հայերէն թարգմանված են
բաւական թուով, միայն մանրիկ գործերից:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՍԻ

Վառլի տօնի և նրա յաջորդող Մեծիդից պատ-
ճառով, անցեալ տարիների օրինակով լոյս կը
տեսնէ չորեքշաբթի օր, այն է յուլիսի 7-ին:

Յուլիսի 1-ից սկսած Թիֆլիսում շատ հով
եղանակներ է անում, նման մայիսեան օրերին:
Ջերմապիւր գիշերները իջնում է մինչև 16—
15 աստիճան բաւ Բժժիկների: Թիֆլիսի շրջա-
կայքում գտնվող ամառանոցներում օդը ցրտել
է այնքան զգալի կերպով, որ նոյն իսկ պէտք
է զգացվում տաք հագուստի: Պէտք է նկա-
տել, որ այս տարի Թիֆլիսում զոյ տեղի չեն
ունեցել ամառվայ աստիճանի շոգ օրեր. իսկ
ներկայ հով օրերը աւելի ևս տանելի են դար-
ձրել Թիֆլիսի օդը այս ամառ: Ամառանոց
գնացողների թիւը այս տարի մեծ չէր և վեր-
ջին օրերս փոքր ինչ մեղացաւ:

Անգրկովկասի երկաթուղիների վարչութիւնը

ուր ստեղծել են գինքը ակր—նախ, առաջ. ու-
տս—ուտել (անգլերէն իս lat):

Ուրեմն... «ուրեմն»-ը հետեւուցիլը, սլերկէ
ուր:

Մեր օրուան կենսաբան մէջ ընթացիկ սրբան
բառեր մեզի հիւր եկած են Մանսկիտեան ու
Չէնգէն, առանց ամենաթիւթե աշխարհու-
թեան. մէկ քանին թերեւ օր մը յիշեցնենք:

Մանսկիտեան, Չէնգէն, իրանեանին, առա-
բականին ուսումը անհրաժեշտ ու կենսական
պէտք մըն է մեր լեզուին պատմութիւնը սոր-
վելու և ստուգաբանութիւնը ճշդելու համար,
Ու պատմութիւն և ստուգաբանութիւն հզօ-
րապէս պիտի ներգործեն այն մտքերուն վրա,
որոնք նորանոր բառերու կերտումով կան հին
բառերու վերականգնացմամբ, աշխարհաբառ-
նիս հետզհետէ աւելի ճոխացնելով ժամանա-
կակից բաղադրանք կենսաբան պահանջներուն
գոհացում տուող լեզու մը պիտի ընեն: Բայց
հըր են, որոնք են հին լեզուները սորվողները:
Հանգուցեալ Հ. Սեբովը վ. Տէրվիշեան՝
Վիշնայի Միլիթրեան մը՝ ժամանակաւ Կ.
Պօլիս հատորի մը հրատարակած է, հինգ-
եւրօպական լեզուներու ուսումնասիրութեան
նուիրում: Աւելի քան քսան տարի անցած է
այդ գրքին երևումն ի վեր, և հիմակ ալ զայն
առձեռն չունենալով, չեմ կրնար գիտակցօրէն
խօսել: Բայց կենթադրեմ, թէ բաղադրանք
վարդապետը կը հետամտէր սանակիրտին:

Երանցական լրեսները: Ռուսաց ռազմիկ զինաբաններից մեկը, որ մասնակցել է Տիւրքիայի կուրդի և վերաբարձի է Պետերբուրգ կարճ ժամանակով: «НОВОСТИ» լրագրի թղթ-թանկի հետ ունեցած խօսակցութեան ժամանակ շատ գովասանական կարծիք է յայտնել եւս-պոնացիները: պատերազմական սխրագործու-թեան մասին և չէ ծածկել մանաւանդ իր զարմանքը եւսպոնական լրտեսութեան օրինա-կելի կազմակերպութեան մասին:

«Չարմանալի է, ասաց զինեւրալը, թէ որ-բան կատարելութեան են հասցրել եւսպոնա-ցիները իրանց լրտեսութիւնը: Այդ լրտեսնե-րը մի ամբողջ բանակ էին կազմում, հրաշալի կազմակերպւած, ինքնուրուշ, պատ-րաստ կուրորէն գնալու ամեն մի տեղ: Այդ լը-տեսներով ինչ են Մանջուրիան և Կիւսնուսը: Նրանց կարելի է հանդիպել ամեն մի քայլում, հազարաւոր բազմազան դէմքերով: մանջուրի, կալմիկի, կորէացի թղթակցի, կամ վերաւոր եւսպոնացի զինուորի ձեռք: Եւ որքան բազմա-զան են նրանց գործելու և թանկագին տե-ղեկութիւններ հաղորդելու եղանակները և որ գլխաւորն է, հարկաւոր թալէկն: Լրտեսութեան մէջ նրանք վերտուգներ են:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

—Հայոց պատերազմը Կ. Պոլսում Օրմանեան դիմաց Բ. Դրան մի նոր յայտարարութեամբ, Մասունի դէպքերին վերաբերելով: Նա բողո-քում է Մուշի և Բիթլիսի թիւրքաց իշխանու-թիւնների վարմունքի դէմ, որոնք փոխանակ կատարելու սուլթանի հրամանները և աշխա-տելու խաղաղ կերպով հանդարտեցնելու խո-սքովութիւնները: Բնութիւններ են կատարում անգին ժողովրդի վրա: Օրմանեան խնդրում է ուղարկել Մուշ և Մասուն մի խառն յանձնա-ժողով, որ պէտք է հաստատէ, թէ ով պէտք է պատասխանատու լինէ Մասունում կատարված ոճիրների համար:

—«Zeit» լրագիրը հաղորդում է, որ յամառ լուրեր են պատում, թէ Ռուսաստանի, Անգ-լիայի և Ամերիայի միջև բանակցութիւններ են կատարվում, որ մշակեն ընթերցանիքի ծրա-գիր ասիական թիւրքերի հայաբնակ նա-հանգների համար:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

2 յուլիսի

ԿՈՒՂՆԵՑԿ. Յունիսի 1-ին երեկոյեան 10 ժամին բարեհաճեց անցնել Սամարայից Կուզ-նէցիկ վրայով Թագաւոր Կայսրը Մեծ Իշխան Թագաւորանի հետ: Նորին Մեծութիւնը կա-յարանում դիմաւորվեց Սարաւովի նահանգա-պետ կամերգէր Ստոլիպինի կողմից և բարե-հաճեց տեսնել Հեռաւոր Արեւելք ուղարկվող բաւարկաների էջերուն:

ՊԱՐԻՉ. Գինեւրալ-աղիւտան Օրբուշէվի թաղման կարգը կատարվեց ռուսաց եկեղե-ցում, ներկայութեամբ զինեւրալ Անդրէյի, Իշխանի, Ռուսաց Գեղարարական անդամնե-րի, Պարիզում ներկայ գտնվող զինեւրալների մեծ մասի և բազմաթիւ օֆիցէրների: Մար-մին տեղափոխվեց Կիւսնուսի կայարանը Պետերբուրգ ուղարկելու համար:

ԿՈՒՂՆ. Նորին Մեծութիւնը ներքին գործերի մինիստրի ամենահաւատարմ գեղեցման համե-մատ հաւատարմ հպատակութեան զգաց-մունքներով և նուիրատուութիւններով մասին պատերազմական պէտքերի համար, որ յայտ-նել են զանազան անձինք և հիմնարկութիւն-ներ Հեռաւոր Արեւելքում տեղի ունեցող զէպ-քերի առիթով, Բարձրագոյն հրամայել բարե-հաճեց անկեղծ ցնորհակալութիւն յայտնել բոլո-րին: Դրանք գլխաւորապէս գնաւորական վարձ-ների և գաւառների գնաւորական հասարակու-թիւններն էին, նոյնպէս և մէջնանների և հը-բէական մի բանի հասարակութիւններ: Նը-րանց մտքում նուիրատուութիւնների ընդհա-նուր գումարն է 9,297 թ. 99 կոպէկ:

ԲԵՐԼԻՆ. «Բէյլա-Մեյնէր» հրատարակեց անգլո-գերմանական միջնորդ դատարանական համաձայնութիւնը յունիսի 29-ից, որի համա-ձայն Գերմանիան և Անգլիան, որոնք ստորա-գրել են միտակց հաւաքման պայմանագիրը, պարտաւորվեցին նրա 19-դ յօդուածը ի կա-տար անելու համար հետեւեալով. 1) վիճելի բոլոր իրական հարցերը և տարաձայնութիւն-ները, որոնք վերաբերում են գոյութիւն ունե-ցող համաձայնութիւնների բացատրութեան, ի՞նչ անհամար կը լինի լուծել դրանց գիշա-մատական ճանապարհով, թողնելու են հա-ագային մշտական միջնորդ դատարանին, եթէ, սակայն, վիճելի հարցերը չեն վերաբերում զաշնագիր կապող երկու պետութիւնների կեն-

սական շահերին և անկախութեան, և չեն վե-րաբերում երրորդ պետութիւնների շահերին: 2) զաշնագիր կապող կողմերը պարտաւոր են իւրաքանչիւր առանձին դէպքում, նախ քան միջնորդ դատարանին դիմելը, կազմել յատուկ միջնորդ դատարանեան դաշնակիւններ, որոնց մէջ պարզօրէն պէտք է որոշված լինեն վիճե-լի առարկան, միջնորդ դատարանների լիազո-րութիւնները և միջնորդ դատարան կազմելու և դատաստանական քննութեան ժամանակա-միջոցները, և 3) համաձայնութիւնը ոյժ ունի հինգ տարվա ընթացքում:

ԿԱՉԱՆ. Կազանի ժողովարկութեան ընկե-րութիւնը երեք հարիւր ընդ պարզ և նշանա-կեց այն անձին, ով ցոյց կը տայ յափշտակ-ված Կազանեան Տիրաւոր պատկերի գտնվելու տեղը:

ՏԵՏԻՆՇԻ. Յուլիսի 2-ին երեկոյեան սա-տիկ փոթորիկ սկսվեց տեղատարակ անձրևի հետ: Նաւամատուցները հիմն ի վեր աւերված են, քանդված են հացի երեք պահեստներ և ջարդված են մրգատու շատ այգիներ: Մարդ-կանց հետ դժբաղդութիւն չէ եղել: Վնասը բաղաւոր 15,000 ռուբլի է:

ՏՈՒՐԻՈ. Յուլիսի 2-ին («Վոլգի գործ»): Պաշտօնական: Անհիմն է եւրոպայում տարած-ված այն տեղեկութիւնը, թէ եւսպոնացիները յուլիսի 28-ին Պորտ-Արտուրի վրա յարձա-կում գործելու ժամանակ իւր թէ յետ մըլը վեցին 30,000 մարդ կ'ընդհանրէր, որովհետև այդ օրն առհասարակ, չէ հաշուելով ամբողջ առա-ջապահային ընդհարումները, ոչ մէկ լուրջ յարձակում չէ եղել ռուսական զինքի վրա:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Գինեւրալ Սախարովի հեռա-գիրը գլխաւոր շտաբին յուլիսի 1-ից: «Յուն-նիսի 30-ին հարաւային ճակատի վրա խիստ խուզարկութիւն կատարվեց, ծինուած գետի, Կանտախէի աջ վտակի հովտում, Գնդապետ Լէմաի զօրաբաժինը Յինսախէ հովտում Յգի-ցեկատուների շրջակայքում, 6 վերստ զէպի հիւսիս-արեւելք Գայժօնից յանկարծ վրա հա-ւաւ 2 ժամանակաւոր բանակաւորներով գնա-վող եւսպոնական 5-6 բաւալիւն հետեւի զօրքին և մինչև 5 էսկադրօն հեծելազօրքին: Մեր թնդանօթների բացած կրակը և հրացա-նաձիւների հրացանների տրաքոցները ստի-պեցին հակառակորդին յետ քաշվել անկարգ դրութեամբ զէպի Կանտախէի հովտում: Հա-կառակորդին հայածելու համար ուղարկված հարիւրեակները կանգ առան դժուարանցներ լի տեղի առաջ: Առաւօտեան մօտ 10 ժամին Գայժօնից զէպի Յինսախէի հովտը տանող ճանապարհով սկսեց դուրս գալ թշնամու զո-րաբաժինը, բաղկացած հետեւի զօրքի 2 գնդից և հեծելազօրքի մինչև 6 էսկադրօններից: Մեղ մօտ վերաւորվեցին մօտ 10 զինուորներ: Մեր հեծելազօրքի խուզարկու խմբերը պար-զեցին, որ հակառակորդի մեղ մերձաւորագոյն զօրամասերը Գայժօն-Լինիւն ափային ճա-նապարհի ուղղութեամբ գտնվում են Սանգոյ-չի շրջակայքում, 8 վերստ զէպի հիւսիս Գայժօնից: Մեր խուզարկու խումբը, մօտե-նալով Գայժօնից, բարձունքների արեւմ-տեան վերջին ծայրին, հրացանաձգութիւն ու-նեցան եւսպոնացիների հետ, որոնք թագնվել էին պատի ետեւ, զէպի որը մօտ թողեցին բրիգադային հեռաւորութեան վրա խուզար-կու խմբին, չեղանցելով իրանց: Մեղ մօտ սպանվեցին 4 և վիրաւորվեց 1 զինուոր. ձիեր սպանվեցին 4 և վիրաւորվեցին 3: Նոյն թիւին ինժեներ-կապիտան Սանիկով հետախուզեց եւսպոնացիների երեսցող ամբողջութիւնները Գայ-ժօնից զէպի հիւսիս գտնվող բարձունքների վրա երկաթուղու գծի և Գոգեհատուն գիւ-ղի միջև: 8 վերստ զէպի հիւսիս-արեւելք Գայժօնից, երկաթուղական ճանապար-հի և Մեծ Մանդարինեան ճանապարհի մի-ջև գտնվող բարձունքների վրա Գայժօնից զէպի Գայժօն կապիտան Սանիկով տեսաւ 3 բաւարկաներ, 1 ընդուտ (ամբողջութիւն) և 10-ից աւելի հետեւակային խրատաններ, իւ-րաբանիւրը մէկ վաշտի համար, աշտարակը ճա-նապարհի մօտ շրջապատված է պատնէշներով: Մանդարինեան ճանապարհից զէպի արեւելք երեւան է հանված մէկ բաւարկա ճանապարհի մօտ, իսկ արեւելեան կողմը զէպի Գոգեհատուն ամբողջութիւնները չը գտնվեցին: Յուլիսի 1-ին զինքը հանգիստ անցաւ: Թայիլն լոյս 1-ին ուղղութեամբ կամաւորները յունիսի 20-ին նկատեցին եւսպոնական երկու վաշտերի տե-ղափոխութիւնը Սեւակուշից: առաջ զէպի Մոնգոն Լեւոնեանեան ճանապարհով: Ճանա-պարհին և լեւոնի դառնվաքները վրա հա-պոնացիների թիակարգ լարեցին մեծ կամա-ւորների զէմ: Բայց այդ բանը չաղողվեց նը-րանց: Սայմադղի-Լեւոնեան ուղղութեամբ, 12

վերստ զէպի հարաւ: Միջկայից, 70 վերստ զէպի արեւելք Լեւոնեանից, եւսպոնական պա-հակախուզներ, խուսափելու կողմից օգնու-թիւն ստացած, ընկեց մեր զօրաբաժնի առա-ջապահ մասերի ձեռքով: Լեւոնեանցը զէպի Յանցեհապուղի գիւղը, 20 վերստ հարաւ Միջկայից, ապա գտնվեց և մեր առաջապահ զօրախումբը գրաւեց գիւղը: Երբ զօրաբաժնի գլխաւոր ոյժերը բարձրացան լեւոնեանցը, եւս-պոնացիները եւանդուն յարձակումն սկսեցին մեր աջ թիւի դէմ: Մեր հեծելա-սպանոր և կամաւոր կօմանդները, որոնք ուղարկվեցին հակառակորդի ձախ թիւի վրա և ետեւը, ստի-պեցին եւսպոնացիներին շտապով յետ դառնալ: Այդ կողմը սկսվեց ցերեկվայ 1 ժամ 45 րո-պէին և վերջացաւ ցերեկվայ 2 ժամ 30 րո-պէին: Կուր հէց սկսեց վերաւորվեց զինե-րալ Լէնինկամպի ոտով, որից անցաւ գնդա-կը, սպանվեց ավերակի գնդի քօտմիտոր 85-էրբեք: վերաւորված են: Եւսպոն. Պապովից-կիլ գլխում և եւսպոն. Ալլաով ծանր կերպով երկեւմունքի մէջ: Կազանի և կամաւորներ վիրաւորված են 13, նրանցից 5-ը ծանր, ձիեր սպանված են 8 և վիրաւորված են 11: Գինեւրալ Լէնինկամպի մնաց իր զօրաբաժ-նում:

ՏԱՄԲՈՎ. Յուլիսի 2-ին, ժամը 11 և 55 րոպէին կայարանի պլատֆորմին մօտեցաւ Կայսերական գնացքը: Նորին Կայսերական Մեծութիւնը Մեծ Իշխան Թագաւորանից ու-ղեկցութեամբ դիմաւորվեց Մոսկույի շրջանի զօրքերի Օգոստափառ հրամանատարի կողմից, որ մի ժամ առաջ Տամբով էր հասել: Նորին Մեծութիւնը մօտ I կարգի շրջապահ գա-րաւորված դահլիճը, ուր ներկայացան ագնու-կանութեան, նահանգական և գաւառական զինավորների, քաղաքային հասարակութեան, մեշանների, վօյստների գլխաւորների, եր-կաթուղու արհեստանոցների բանուորների ներ-կայացուցիչները, որ այդ ու հաց ներկայաց-րին, և Տամբով, Կոլոլով, Կիրսանով և Բօ-րիսօզիկով բաղադրի հէպայ հասարակութիւն-ների ներկայացուցիչները: որ ներկայացրին հնգամատեան: Պատգամաւորութիւններն ար-տայայտեցին հաւատարմ հպատակութեան զգացմունքները: Թագաւոր Կայսրը ողորմաժա-րար ընդունեց այդ ու հաց և թօրան և ար-ժանացրեց ողջոյնների: Ներկայացան առան-ձին մասերի և զինավորների գլխաւորները: Բօլշիւրիկ ագնականն արժանացաւ ներկա-յացնելու մի հին խաչ, որ Յիւրաքտ Նիկիտիչ պատրիարքը դրել էր Բօհար Վօլինսկու ներ-կայացնողի պապի նախաձեռն վրա: Թագաւոր Կայսրը, սկսելով «ուրաւ»-ի կոչելի և զանգե-րի զօղանջիւնների ուղեկցութեամբ դիմեց զէ-պի տաճար: Մաղթանքից և եպիսկոպոսի ող-ջոյնի ճառից յետոյ, համբուրելով ս խաչը, Թագաւորը գնաց բանակապետի հրապարակը, ուր ձիով շրջեց զօրքերի մէջ, յետոյ մօտե-ցաւ Արքայական վրանին, թողեց անցնելու զօրքերին հանդիսաւոր մարդով, դուրս կան-չեց օֆիցէրներին, օրհնեց սրբերի պատկեր-ներով և դիմեց նրանց բարի ճանապարհ մաղթող մի բանի խօսքերով: Զօրքի և ազ-գաւորակութեան զմայլանքն անկաբարեկէլ է: Բոլոր վաճառատները փակ են, արհեստանոց-ները չեն գործում:

ՄԻՋԲԱՆ, յուլիսի 1-ին: Կայսերական գը-նացքը ժամանեց Բաւարակի կայարանը երե-կոյեան ժամը 5 և 30 րոպէին: Թագաւոր Կայսրը դուրս եկաւ պլատֆորմ. Նրան դիմա-ւորեցին նահանգապետը, գաւառական ագնու-կանութեան պալազուրը և պիւղաքիների պատգամաւորութիւնը: Այդ վօյստի գլխաւո-րից այդ ու հաց ընդունելով, Նորին Մեծու-թիւնը ողորմաժար բարեհաճեց խօսել ներ-կայացուցիչների հետ: Գիւղացիներին նուագա-խումբը նուագեց հիմնը: Աղաղակներով ու-ղեկցված գնացքը մեկնեց երեկոյեան ժամը 6-ին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Յուլիսի 1-ին զինքը ժամը 3-ին, Գերմանիայում, Բաղնիկայիւրում սրտի կաթուածից վախճանվեց իր կնոջ ձեռ-քերում յայտնի դրող Անտօն Չիկովը:

3 յունիսի

ԲԵՐԼԻՆ. Յուլիսի 2-ին, ցերեկվայ հինգ ժամին, Ալեքսանդր-Նեվսկայի կայարանը ժամանեց Թագաւոր Կայսրը Մեծ Իշխան Թա-գաւորանից հետ: Գնացքի մօտենալու ժամա-նակ կայարանը հաւաքվեցին պատգամաւորու-թիւններ ագնականութիւնից, Զեմսովից, քաղաքներից, Բանդուրգեան, Գանկովեան և Սայմոֆովեան գաւառներից, Ալեքսանդրով-սկի աւանի բնակիչներից և Միխայիլ քաղա-քի վաճառականական հասարակութիւնից, Ըն-դունելով պատգամաւորութիւնները, պատ-

վեց և այդ ու հացը, Նորին Մեծութիւնը արժանացրեց դասակարգերի ներկայացու-ցիչներին ողորմած խօսակցութեան և շնոր-հակալութեան յայտնեց արտայայտած զգա-մունքների համար: ապա Կայսերական գնաց-քը ճանապարհ ընկաւ:

ԲԵՐԼԻՆ. Երեկոյեան 8 1/2 ժամին Բաղնի-կայարանի վրայով անցան զէպի Մոսկու Նո-րին Մեծութիւնը Մեծ Իշխան Թագաւորանից հետ:

ՄՈՒՅԻՆ. Վերջերս խուսափելու շատ աշխատում են փախչել երկաթուղական ճա-նապարհից: Ըստ երեկոյեան նրանց գործողու-թիւններին զեկավարում են եւսպոնացիները: Յարձակումների մի բանի զէպերը կային պա-հապան զինուորների վրա, գնաւորան տեղերում կամուրջների մօտ երկում են կառկածիլ ան-ձինք, որոնք խուզարկու խմբերի մօտենալու ժամանակ շուտով ծածկվում են լեւոնեան: Շնորհի պաշտպանութեան, երկաթուղական ճանապարհը գտնվում է շատ լաւ դրութեան մէջ: Երթեկութիւնը շարունակվում է անընդ-հատ:

ՇԱՆԳՀԱՅ. («Բէյլեյ»): Յուլիսի 2-ին տե-ղի ունեցաւ ծովային պատերազմ բաց ծա-վում Պօրտ-Արտուրի մօտ: Ռուսները բռնե-ցին Չիկաօի «Դէյլի Նիւ» լրագրի վարձած «Ճաւար» շոգենաւը և տարան Պօրտ-Արտուր: Ռուսները մարքեցին Նիւ-Չօուան, բայց տա-րածված այն լուրը, թէ եւսպոնացիները գրա-ւել են քաղաքը, կարծես վաղաժամ է: Ռու-սական «Միւլու» մարտնաւոր աշխատում էր դուրս գալ գետից, սակայն նկատվեց եւսպո-նական պատերազմական նաւի կողմից նա-ւակայանում, յետ վերադարձաւ և խորխի գցեց գետի գետաբերանում:

ՄՈՒՅԻ. Յուլիսի 2-ին ժամանեց գերմանա-կան կայսրը «Հօհենցօլէրն» գրօսանաւով:

ՄՈՒՅԻ. (Իրմալերային շրջաններից): Բրի-տանիա ազգութիւնների միջև եղած անհամա-ձայնութիւնները Մակեդոնիայում խառնաբուրում են ընթերցանի կանոնաւոր գործադրութեանը: Բաղաբացիական գործակալները թէպէտ գոր-ծունէութեան խիստ չէզոք եղանակ են պահ-պանում, բայց վճռեցին ազդել ազգաբնակու-թեան վրա՝ մտքերը հանգստացնելով և հարա-ւորութեան չափ բաւարարութիւն տալով նրա եկեղեցական և դպրոցական պատաններին: Բաղաբացիական գործակալները խորհրդակ-ցում են Կ. Պոլսի համապատասխան դեսպա-նութիւնների հետ: Տեղեկութիւն ստանալով, որ իշխանութիւնները արգելում են ազգաբնա-կութեանը զանգառներ տալ քաղաքացիական գործակալներին, վերջինները առաջարկու-թիւններ արեցին Հիւլի-փաշային, որը խոս-տացաւ քննութիւն կատարել: Տեղի ունեցան ընդհարումներ զանազան քաղաքական կու-սակցութիւններին պատկանող մի բանի ա-պատարական հրոսակաւորների միջև, մասա-ւանդ Կիւլեւում և Կուլեւովում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Գինեւրալ Սախարովի հեռա-գիրը գլխաւոր շտաբին յուլիսի 2-ից: «Յունի-սի 1-ին առաւօտեան եւսպոնական մի զօրա-գունը սկսեց շարժվել Երեւան ծանշունի հովի-տով զէպի Լիցքեհատուն, որ գտնվում է 13 վերստ հեռու Գայժօնից: Թշնամին ունեւր նախ երկու, իսկ յետոյ չորս թնդանօթ, որոնք չը կարողացան դիմել վրա կանգնել շտաբի մեր պահակախմբի բացած ուղղութեանը: Մեր խուզարկուները, որոնք ուղարկված էին զէպի Գոգեհատուն, 8 վերստ զէպի հարաւ-արեւելք Լիցքեհատունից, նկատեցին բարձու-թիւնների վրա այդ գիւղից զէպի հիւսիս և հարաւ թշնամիների բաւական մեծ ոյժեր 9 թնդանօթով, որոնք զրկված էին մի բարձու-թեան վրա Գոգեհատունից զէպի արեւմուտը: Յինիլիպու գիւղում, Գայժօնից 10 վերստ հեռու, առաջաւոր բարձութիւնների վրա նկատելի եղաւ թշնամիների մի հետեւի զօրք, որի վրա կրակ բացեցին մեր թնդանօթները Պօտայցիից, որ գտնվում է Գայժօնից 12 վերստ զէպի հարաւ: այդ պատճառով թշնա-մու առաջնութեան թիւնը կանգ առաւ: Յուլի-սի 1-ին մեր վերջապահ զօրքերը խուզարկու-թիւններ արին Մանդարինեան ճանապար-հի և երկաթուղային գծի միջև, որով պարզ-վեցին թշնամու դիրքերը: Կէսօրին մօտերը մի եւսպոնական բաւալիւն երկաթուղային գծի ուղղութեամբ սկսեց շարժում և կանգ առաւ Գայժօնից 6 վերստ զէպի, իսկ երե-կոյեան գնաց զէպի Սանգոյի Գայժօնից 6 վերստ զէպի հիւսիս-արեւելք: Երկաթուղաց

Типографія «ГЕРМЕСЪ» С. Назарянца, Мих. пр. № 81